

Tiêu chí nhận dạng khách du lịch nội địa ở Việt Nam

09/08/2016

(VTR) - Thống kê khách du lịch nội địa là vấn đề khó không chỉ của Việt Nam mà của hầu hết các nước trên thế giới. Để có thể thống kê chính xác khách du lịch nội địa cần có các tiêu chí nhận dạng khách du lịch và phương pháp thu thập, tổng hợp thông tin thống kê du lịch nội địa hợp lý. Bài viết này trình bày các tiêu chí nhận dạng khách du lịch nội địa đã được áp dụng ở một số quốc gia, qua đó, đề xuất các tiêu chí nhận dạng khách du lịch nội địa làm cơ sở để xây dựng các phương án điều tra thống kê khách du lịch nội địa tại Việt Nam.

Tiêu chí nhận dạng khách du lịch nội địa ở một số quốc gia

Cho đến nay, có rất ít công bố về cách xác định môi trường sống thường xuyên (MTSTX) của các quốc gia trên thế giới. Tổng hợp một số tài liệu có được, có thể nhận thấy hầu hết các quốc gia đã xác định MTSTX dựa trên những tiêu chí đã được Tổ chức Du lịch thế giới (UNWTO) đề xuất. Tổng hợp các tiêu chí xác định MTSTX của một số quốc gia được mô tả trên bảng.

Bảng: *Sử dụng các tiêu chí để xác định MTSTX ở một số quốc gia*

STT	Quốc gia	Tiêu chí			
		Khoảng cách chiều)	Tần suất (1 lần/tuần	Thời gian	Qua ranh giới HC
1	Australia	40km	1 lần/tuần		
2	Bolivia			4 giờ	
3	Brazil		1 lần/tuần		
4	Canada	80km			
5	Chile	30km	1 lần/tuần		
6	China				Tỉnh/thành phố

7	Czech Rep		2 lần/tuần		Thị trấn
8	Ecuador				Thành phố
9	Egypt				Tỉnh
10	Finland	30- 50km	1 lần/tuần		
11	India				Huyện
12	Italy		1 lần/tuần		Thành phố
13	Malta				
14	Marocco				Thành phố
15	Mexico				Thành phố
16	New Zealand	40km			
17	Oman		18 chuyến /năm		Bang
18	Philippines				Thành phố
19	Portugal		1 lần/tuần		
20	Saudi Arabia	80km	1 lần/tuần		
21	Slovenia	25km	10 lần/ quý	24 giờ	
22	Spain				Thành phố

23	Switzerland		1 lần/tuần		
24	Thailand				Tỉnh/thành phố
25	United Kingdom	80km	1 lần/tuần	3 giờ	
26	Uruguay				Huyện
27	Venezuela				Thành phố

Theo bảng trên, trong số 27 quốc gia, có 8 quốc gia sử dụng tiêu chí khoảng cách, 14 quốc gia sử dụng tiêu chí đi qua ranh giới, 12 quốc gia sử dụng tiêu chí tần suất, 6 quốc gia đồng thời sử dụng tiêu chí khoảng cách và tần suất. Ở một số quốc gia còn có những quy định chi tiết hơn, ví dụ, ở Canada, nếu chuyến đi có nghỉ qua đêm, tiêu chí khoảng cách được sử dụng là 40km thay vì 80km nếu chuyến đi không nghỉ qua đêm. Ngoài ra, cũng ở Canada, trong khi cơ quan du lịch quốc gia quy định MTSTX theo tiêu chí trên thì một số tỉnh lại có những quy định rất khác nhau. Một số tỉnh không áp dụng tiêu chí khoảng cách đối với khách nghỉ qua đêm (chỉ cần chuyến đi có nghỉ qua đêm tại cơ sở lưu trú sẽ được tính là khách du lịch) còn đối với khách trong ngày thì vẫn áp dụng tiêu chí khoảng cách là 80km. Một số tỉnh khác không áp dụng tiêu chí khoảng cách đối với khách nghỉ qua đêm nhưng đối với khách trong ngày thì áp dụng tiêu chí khoảng cách 40km.

Các tiêu chí nhận dạng nêu trên được thể hiện thông qua các câu hỏi trong các bảng hỏi phục vụ các cuộc điều tra thống kê khách du lịch nội địa. Hiện nay, trên thế giới đã áp dụng nhiều phương pháp điều tra thống kê khách du lịch nội địa khác nhau như điều tra hộ gia đình, điều tra tại điểm du lịch, điều tra tại cơ sở lưu trú, điều tra tại điểm ra khỏi địa giới thành phố, quận, huyện... Trong số các phương pháp trên, điều tra hộ gia đình được xem là phương pháp tiên tiến nhất và hiện được áp dụng tại nhiều quốc gia như Ấn Độ, Malaysia, Trung Quốc...

Đề xuất các tiêu chí nhận dạng khách du lịch nội địa ở Việt Nam

Phù hợp với khái niệm về khách du lịch nội địa của UNWTO và Luật Du lịch, tiêu chí để nhận dạng khách du lịch nội địa ở Việt Nam cũng bao gồm 4 tiêu chí cơ bản nêu trên.

Về các tiêu chí xác định MTSTX, trên cơ sở những khuyến nghị của UNWTO về việc xác định MTSTX, phân tích những tiêu chí xác định MTSTX và các định nghĩa về khách du lịch nội địa đã áp dụng của một số quốc gia trên thế giới, tham khảo ý kiến của một số

nhà khoa học, nhà quản lý trong lĩnh vực du lịch và thống kê du lịch ở Việt Nam, đề xuất các tiêu chí xác định MTSTX đối với khách du lịch nội địa của Việt Nam như sau:

+ Tiêu chí về tần suất 1 tuần/lần.

+ Tiêu chí về khoảng cách: 30km;

+ Tiêu chí đi qua ranh giới: chuyển đi qua ranh giới tỉnh/thành phố;

Đối với tiêu chí tần suất, giá trị 1 tuần/lần phù hợp với thói quen đi chuyển vào những ngày nghỉ cuối tuần ở Việt Nam và cũng phù hợp với quy định của một số quốc gia.

Đối với tiêu chí về khoảng cách, trên cơ sở kết quả tính toán mật độ trung bình tài nguyên du lịch Việt Nam, kết hợp với phân tích thực tế phân bố các khu, điểm du lịch trên toàn bộ lãnh thổ, đề xuất khoảng cách tối thiểu để xác định MTSTX là 30km. Tham khảo ý kiến từ các nhà khoa học và quản lý trong cả hai lĩnh vực du lịch và thống kê cho thấy có trên 50% người được hỏi đồng ý với đề xuất này. Như vậy, nếu xét riêng tiêu chí này, tất cả các chuyến đi trong phạm vi 30km từ nơi ở sẽ không được tính là chuyến đi du lịch. Còn nếu kết hợp đồng thời với tiêu chí về tần suất thì ngay cả nơi đến cách xa nơi xuất phát trên 30km thì chuyến đi vẫn không được tính là chuyến đi du lịch nếu tần suất thực hiện chuyến đi nhiều hơn 1 lần/1 tuần.

Với tiêu chí về ranh giới, chuyến đi được coi là chuyến đi du lịch nếu đi qua ranh giới hành chính tỉnh/thành phố. Đối với các thành phố trực thuộc trung ương, ranh giới nên lấy là phạm vi các quận nội thành. Khi tham khảo ý kiến, mặc dù đa số ý kiến cho rằng biên giới tỉnh không phải là căn cứ xác định khách du lịch nội địa, tuy nhiên, nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế và thực tế ở Việt Nam, đề xuất sử dụng tiêu chí đi qua ranh giới hoặc tiêu chí về khoảng cách để tăng độ chính xác khi thống kê.

Ở đây cũng cần thấy rằng, nếu chỉ lấy tiêu chí đi qua ranh giới hành chính tỉnh/thành phố mà không sử dụng tiêu chí khoảng cách thì có thể cũng vấp phải sai số lớn trong việc xác định số chuyến đi du lịch, bởi thực tế ở Việt Nam, diện tích và phân bố dân cư của các tỉnh rất không đều nhau. Vấn đề này đã được khuyến cáo trong các tài liệu của UNWTO và trong các nghiên cứu ở Canada, Australia, Nga. Tuy nhiên, cũng theo các công trình nghiên cứu này, việc áp dụng tiêu chí đi qua ranh giới hành chính là hướng đi rất khả quan trong việc xác định MTSTX. Bởi vậy, có thể kết hợp sử dụng tiêu chí đi qua ranh giới với tiêu chí về khoảng cách để giảm sai số trong việc xác định MTSTX.

Việc phối hợp nhiều tiêu chí sẽ giúp xác định MTSTX chính xác hơn, theo đó số liệu thống kê cũng tin cậy hơn. Ví dụ, nếu chỉ sử dụng tiêu chí đi qua ranh giới thì các chuyến đi qua ranh giới của nhiều cư dân sống gần ranh giới các tỉnh/thành phố có thể không phải là chuyến đi với mục đích du lịch. Tuy nhiên, việc sử dụng nhiều tiêu chí (xác định MTSTX)

cũng sẽ làm tăng độ phức tạp của các phiếu điều tra và như vậy, công tác điều tra sẽ khó khăn và mất nhiều thời gian hơn.

Các tiêu chí nhận dạng khách du lịch nội địa ở Việt Nam theo đề xuất trên là cơ sở để xây dựng các phương án điều tra thống kê khách du lịch nội địa trên toàn quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Canada Tourism Commission (2003), *Research on national practices defining the usual environment : basic findings*.
2. EUROSTAT, 2008, *MEDSTAT II : Domestic Tourism Manual*
3. UNWTO, 2008, *International Recommendations for Tourism Statistics (IRTS-2008)*.
4. ***ThS. Trần Thu Phương & Thái Hưng***